

АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ

ANALYSIS AND ASSESSMENT OF THE FINANCIAL CONDITION OF THE INSURANCE COMPANY

УДК 368:336

DOI: <https://doi.org/10.32843/infrastuct54-36>**Рудь І.Ю.**

к.е.н., доцент,
доцент кафедри фінансів та обліку
Миколаївський національний університет
імені В.О. Сухомлинського

Мальцева А.С.

магістрант
Миколаївський національний університет
імені В.О. Сухомлинського

Rud Inna

V.O. Sukhomlynskyi Mykolaiv
National University
Maltseva Anastasia
V.O. Sukhomlynskyi Mykolaiv
National University

У статті розкрито суть фінансового стану та проведено аналіз основних фінансових показників діяльності страхової компанії. Визначено, що основною метою підприємства є забезпечення нормального рівня достатності капіталу. За допомогою аналізу показників діяльності та тестів раннього попередження проведено оцінку фінансового стану на прикладі страхової організації та даних фінансової звітності ПРАТ «СК «Євроінс Україна». Проведений аналіз фінансового стану компанії дав змогу виявити недоліки фінансового менеджменту страховика та визначити напрями підвищення ефективності його страхової діяльності в країні. Запропоновано страховій компанії залучити новий вид страхових послуг, що збільшить клієнтську базу та надходження коштів на поточні рахунки й активну маркетингову політику. Із метою формування сприятливого страхового середовища виникає необхідність у створенні якісної системи аналізу фінансового стану страховиків в Україні.

Ключові слова: фінансовий стан, фінансовий стан страховика, показники фінансового стану, тести раннього попередження, страховий ринок.

В статье раскрыта суть финансового состояния и проведен анализ основных

финансовых показателей деятельности страховой компании. Определено, что основной целью предприятия является обеспечение нормального уровня достаточности капитала. С помощью анализа показателей деятельности и тестов раннего предупреждения проведена оценка финансового состояния на примере страховой организации и данных финансовой отчетности АО «СК «Евроинс Украина». Проведенный анализ финансового состояния компании позволил выявить недостатки финансового менеджмента страховщика и определить направления повышения эффективности его страховой деятельности в стране. Предложено страховой компании привлечь новый вид страховых услуг, что увеличит клиентскую базу, поступления средств на текущие счета и активную маркетинговую политику. С целью формирования благоприятного страхового среды возникает необходимость в создании качественной системы анализа финансового состояния страховщиков в Украине.

Ключевые слова: финансовое состояние, финансовое состояние страховщика, показатели финансового состояния, тесты раннего предупреждения, страховой рынок.

The article reveals the essence of the financial condition and analyzes the main financial indicators of the insurance company. It is determined that the main goal of the enterprise is to ensure a normal level of capital adequacy. Assessment of the insurer's equity capital plays an important role in characterizing its financial condition, because equity capital forms a solvency margin, and also ensures the formation of insurance reserves. Using the analysis of performance indicators and early warning tests, an assessment of the financial condition was carried out using the example of an insurance organization and data from financial statements of a JSC. «IC «Euroins Ukraine». We also analyzed the insurance company's performance on early warning tests and summarized the results. The features of the analysis of the financial condition of insurance companies are studied. Analysis of the financial condition of the insurance company raises concerns, financial indicators are well below average. The analysis of the financial condition of the company allowed us to identify the shortcomings of the financial management of the insurer and determine the directions for increasing the efficiency of its insurance activities in the country. The main factor affecting the level of profitability of insurance activities is the cost of maintaining the company, and not the level of payments, therefore, the priority direction of financial management should be to improve the management policy of the company's costs. It is also necessary to develop new approaches to making effective management decisions on assets, forming an investment portfolio. To improve the financial condition of the insurance company, it is necessary to review the activities and expand the market segment. It is necessary to offer consumers a new type of insurance services that will increase the client base and the flow of funds to current accounts, which will increase the insurer's assets. It is necessary to create a high-quality system for analyzing the financial condition of Ukrainian insurers in order to create a favorable insurance environment.

Key words: financial condition, financial condition of the insurer, indicators of financial condition, early warning tests, insurance market.

Постановка проблеми. Ринок фінансових послуг України сьогодні є вкрай нестійким, тому особлива увага приділяється фінансовій стабільності та динамічному розвитку фінансового сектору. Сьогодні страховий ринок зберігає незмінно низьку частку премій страхових компаній у структурі доданої вартості усього фінансового сектору. Ці показники говорять про недовіру до фінансових посередників.

Однією з умов відновлення довіри до страхового ринку є дотримання страховиками нормативів фінансової стійкості та платоспроможності як запоруки виконання своїх зобов'язань перед споживачами страхових послуг. Це актуалізує дослідження проблеми забезпечення фінансової стійкості страхових компаній в умовах невизначеності.

Саме тому сьогодні в Україні існує гостра потреба в розробленні системи аналізу показників фінансової діяльності страхових компаній, яка відображала б специфіку страхової діяльності та надавала конкретні рекомендації щодо її поліпшення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам вивчення основних показників фінансової стійкості та аналізу фінансового стану страхових компаній приділяється увага багатьох вітчизняних і зарубіжних науковців. Сутність фінансової стійкості страхових компаній та методика її оцінки висвітлено в працях В. Базилевич [2], О. Вовчак [3], О. Гаманкова [4], О. Шевчук [11], О. Заруби, С. Науменкова, С. Осадець [9], В. Плиса [10] та багатьох інших. Незважаючи на вагомий результат

досліджень зазначених авторів, зазначимо, що подальшого вивчення потребують практичні питання уведення механізмів управління фінансовим становищем страхової компанії та пошук сучасних методів загальної оцінки фінансово-господарської діяльності страхової компанії.

Постановка завдання. Метою дослідження є аналіз та оцінка фінансового стану страхової компанії ПрАТ «СК «Євроінс Україна» на основі аналізу показників діяльності компанії та тестів раннього попередження.

Виклад основного матеріалу дослідження. Через незахищеність права власності, нестабільні умови ведення бізнесу та низький рівень корпоративного управління страховий ринок в Україні користується низькою довірою.

Сьогодні діяльність страхових компаній спрямована саме на ефективне використання власних коштів (капіталу) залежно від величини і характеру прийнятих ризиків, збільшення обсягу зібраних страхових премій за рахунок підвищення довіри населення до страхових компаній; зміцнення фінансового становища.

Фінансовий стан страхової компанії як комплексне поняття визначається сукупністю господарських факторів і характеризується системою показників, які відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів. Оптимізація фінансового стану є однією з умов успішного розвитку компанії в майбутньому, а погіршення фінансового стану свідчить про загрозу її можливого банкрутства [11].

Для того щоб дізнатися детальну інформацію про фінансовий стан компанії, наочно побачити динаміку зміни показників ПрАТ «СК «Євроінс Україна», проведемо аналіз основних фінансових показників діяльності компанії за останні п'ять років, по яких компанія оприлюднила звітність (табл. 1), та підведемо підсумки за отриманими даними [8].

Для підприємства основною метою є забезпечення нормального рівня достатності капіталу. Згідно із Законом України «Про страхування», одним із показників платоспроможності страхової компанії є наявність сплаченого статутного фонду [6]. Оцінка власного капіталу страховика

відіграє важливу роль у характеристиці його фінансового стану, адже власний капітал утворює запас платоспроможності, а також забезпечує формування страхових резервів. Розмір власного капіталу ПрАТ «СК «Євроінс Україна» становив 92 732 тис грн у 2019 р., що на 1 684 тис грн більше, ніж у 2016 р.

Обсяг власного капіталу в 1,2 рази перевищує статутний фонд. Таке співвідношення дає змогу страховій компанії здійснювати виплати дивідендів, реінвестувати капітал та ін.

Показник страхових платежів єдиний, що має зменшення за останні роки порівняно з 2016 р. У 2019 р. він становить 257 741 тис грн, що на 32 922 тис грн, або на 11,32% менше, ніж у 2016 р.. Найнижче значення цей показник має у 2017 р. – 139 977 тис грн. Саме таке коливання пов'язано з кризовим станом у країні та економіці. Населення поступово втрачає довіру та можливість користуватися послугами страховиків.

У 2019 р. ПрАТ «СК «Євроінс Україна» виплатила своїм клієнтам 112 627 тис грн, що в 3,97 рази більше, ніж сума виплат за 2016 р. Позитивна динаміка виплат страхових відшкодувань є одним із ключових показників якісного рівня страхового захисту та стабільності страхової компанії, що впливає на довіру споживачів до страхових продуктів, які пропонуються на ринку.

Аналогічну ситуацію спостерігаємо за іншими показниками. Суттєво збільшувалися страхові резерви та активи, що наочно представлено на рис. 1.

За графіком бачимо, що найменших коливань зазнали показники статутного фонду та власного капіталу. Найбільше – показники активів, виплат, страхових резервів та платежів. Але в останні два проаналізовані роки ці показники мають більш стабільне значення.

Спостерігаючи динаміку основних показників фінансово-господарської діяльності компанії, можна зробити висновок про те, що ПрАТ «СК «Євроінс Україна» станом на 31.12.2019 має позитивний напрям розвитку.

Із метою своєчасного виявлення ризиків у діяльності страховиків Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг разом із Національним

Таблиця 1

Аналіз основних фінансових показників діяльності ПрАТ «СК «Євроінс Україна» за даними фінансової звітності 2016–2019 рр., тис грн

Показники	2016 рік	2017 рік	2018 рік	2019 рік	Відхилення 2019 р.	
					до 2016 р.	2019 р. до 2018 р.
Статутний фонд	71 000	71 000	72 684	72 684	1 684	-
Власний капітал	108 037	85 448	91 711	92 732	-15 305	1 021
Страхові резерви	63 939	92 409	161 606	163 752	99 813	2 146
Страхові платежі	290 663	139 977	257 093	257 741	-32 922	648
Активи	247 433	209 512	306 224	307 801	60 368	1 577
Виплати	30 866	39 573	80 362	112 627	81 761	32 265

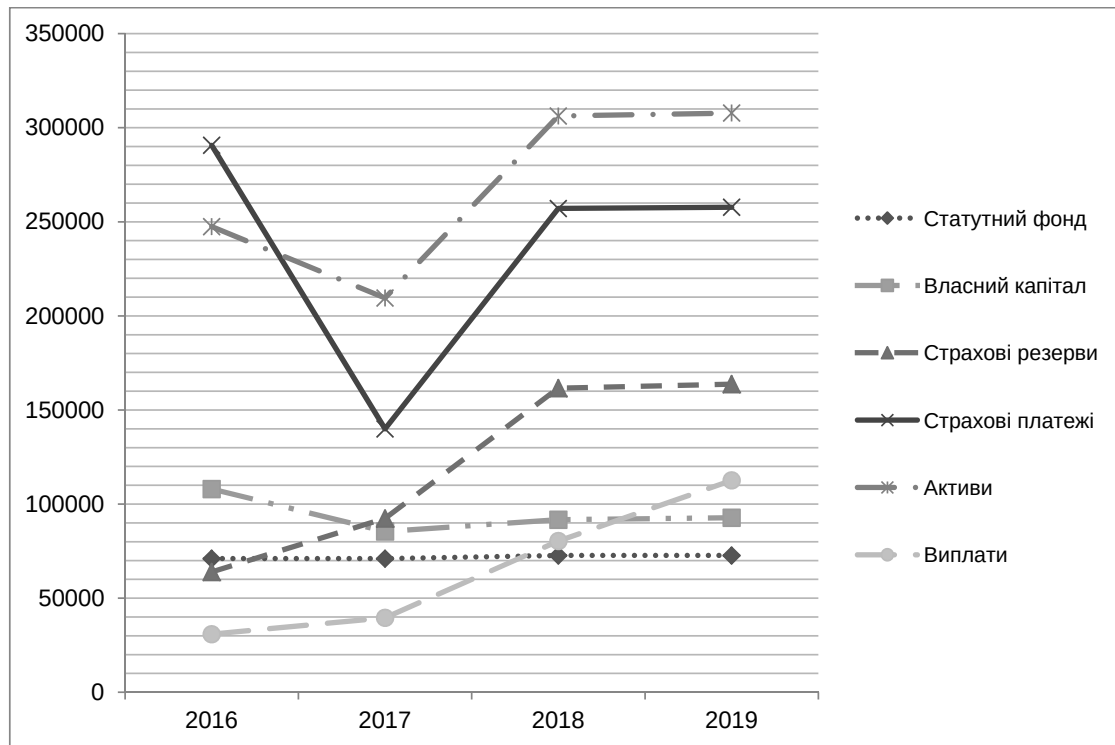

Рис. 1. Динаміка основних фінансових показників діяльності ПрАТ «СК «Євроінс Україна» за 2016–2019 рр.

банком України розробили «Рекомендації щодо аналізу діяльності страховиків» [7].

Тести раннього попередження – це система порівняння фактичних фінансових показників діяльності страховиків із визначеними Державною комісією з регулювання ринків фінансових послуг показниками, їх узагальнення та оцінка ризиків діяльності страховиків.

Відповідно до Рекомендацій, здійснюється аналіз капіталу, активів, перестраховування, страхових резервів, дохідності, ліквідності і надається відповідна оцінка. Оцінки виставляються по 4-бальній системі залежно від діапазону, в який потрапило значення відповідного показника. На основі проведених тестів раннього попередження страховики можуть отримати такі оцінки [2]:

- 1 (стійка) – фінансові показники знаходяться на високому рівні;
- 2 (задовільна) – відсутні серйозні проблеми, фінансові показники знаходяться на середньому рівні;
- 3 (гранична) – фінансовий стан викликає побоювання, фінансові показники знаходяться на рівні значно нижчому за середній;
- 4 (незадовільна) – вважається неприпустимим, фінансовий стан є дуже нестабільним.

Проведемо аналіз показників діяльності ПрАТ «СК «Євроінс Україна» за тестами раннього попередження на основі фінансових даних за 2019 р. компанії (табл. 2) та підведемо підсумки отриманих результатів [8].

Результати тестів раннього попередження для ПрАТ «СК «Євроінс Україна» є незадовільними, страхова компанія отримала оцінку 2,8, що є наближеним до «3» (гранична), а це означає, що фінансовий стан викликає побоювання, фінансові показники знаходяться на рівні значно нижчому за середній.

Проведений аналіз фінансового стану компанії дав змогу виявити недоліки фінансового менеджменту страховика та визначити напрями підвищення ефективності його страхової діяльності в країні.

Основним чинником, що впливає на рівень рентабельності страхової діяльності, є витрати на утримання компанії, а не рівень виплат, тому пріоритетним напрямом фінансового менеджменту повинно бути вдосконалення політики управління саме витратами компанії.

Необхідним також може стати розроблення нових підходів для прийняття ефективних управлінських рішень щодо активів, формування інвестиційного портфеля тощо.

Для поліпшення фінансового стану ПрАТ «СК «Євроінс Україна» необхідно переглянути напрями діяльності та розширити сегмент ринку. Необхідно запропонувати споживачам новий вид страхових послуг, що збільшить клієнтську базу та надходження коштів на поточні рахунки, за рахунок чого збільшуватимуться обсяги активів страховика. Активна маркетингова політика також може допомогти страховій компанії здобути перевагу серед

Тести раннього попередження ПрАТ «СК «Євроінс Україна»

№	Показник	Метод розрахунку	Розрахункове значення	Фактична оцінка
1	Показник дебіторської заборгованості	$ПДЗ = 100 \% \times (\text{Дебіторська заборгованість}) / (\text{Капітал})$	42,2	0,04
2	Показник ліквідності активів	$ПЛА = 100 \% \times (\text{Високоліквідні активи}) / (\text{Зобов'язання})$	21,5	0,4
3	Показник ризику страхування	$ПРС = 100 \% \times (\text{Сума чистих премій за всіма полісами}) / (\text{Капітал})$	251,8	0,18
4	Зворотний показник платоспроможності	$ЗПП = 100 \times (\text{Загальна сума зобов'язань}) / (\text{Капітал})$	231,9	0,72
5	Показник доходності	$ПД = 100 \times (\text{Чистий прибуток}) / (\text{Капітал})$	-36,7	0,24
6	Показник обсягів страхування (андеррайтингу)	$ПА = 100 \times (\text{Виплати і витрати}) / (\text{Сума чистих зароблених премій})$	48,2	0,06
7	Показник змін у капіталі	$ПЗК = 100 \times (\text{Капітал } (t)) / (\text{Капітал } (t-1)-1)$	1,1	0,18
8	Показник змін у сумі чистих премій за всіма полісами	$ПЗЧП = 100 \times ((\text{Сума чистих премій } (t)) / (\text{Сума чистих премій } (t1))-1)$	34,8	0,12
9	Показник незалежності від перестраховування	$ПНП = 100 \times (\text{Чиста сума премій по всіх полісах}) / (\text{Валова сума премій по всіх полісах})$	92,3	0,18
10	Показник відношення чистих страхових резервів до капіталу	$ПВРК = 100 \% \times (\text{Чисті страхові резерви}) / (\text{Капітал})$	176,6	0,64
11	Показник доходності інвестицій	$ПДІ = 100\% \times (\text{Прибуток від фінансової діяльності}) / (\text{Середній обсяг фінансових інвестицій протягом року})$	86,5	0,04
Загальна оцінка = 0,04 + 0,4 + 0,18 + 0,72 + 0,24 + 0,06 + 0,18 + 0,12 + 0,18 + 0,64 + 0,04 = 2,8				

конкурентів та підвищити свій статус на страховому ринку.

Вищевказані пропозиції щодо поліпшення фінансового стану вплинуть на підвищення прибутковості компанії, а отже, й ефективність її діяльності, поліпшення її фінансових показників.

Висновки з проведеного дослідження. За проведеним аналізом оцінки фінансового стану ПрАТ «СК «Євроінс Україна» було визначено, що компанія фактично збільшує свої основні фінансові показники, що є високим показником рентабельності. Проте тести раннього попередження показали, що фінансовий стан страхової компанії викликає побоювання, розраховані фінансові показники знаходяться на рівні значно нижчому за середній.

Тому одним з актуальних завдань ПрАТ «СК «Євроінс Україна» сьогодні є розроблення сучасних підходів до вирішення проблеми фінансової стійкості, надійності та платоспроможності компанії, а також упровадження нововведень, які б відповідали новітнім технологіям.

Уважаємо, що дотримання прозорості діяльності на страховому ринку – це один із головних напрямів, в якому повинен рухатися український страховий ринок. Основною метою страховиків повинно бути зміцнення власної фінансової стійкості та отримання надійного іміджу серед споживачів страхових послуг. Для цього необхідно постійно проводити всебічну оцінку фінансового стану компанії, збалансування усіх видів діяльності з метою забезпечення платоспроможності та фінансової стійкості страховика.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Бабенко-Левада В.Г. Аналіз фінансового стану страхової компанії (на прикладі ПрАТ «СК «ЮНІ-ВЕС»). *Вісник Запорізького національного університету. Економічні науки*. 2018. № 3(39). С. 112–117.
2. Базилевич В.Д., Базилевич К.С. Страхова справа. Київ : Знання КОО, 2002. 203 с.
3. Вовчак О.Д. Страхування : навчальний посібник. Львів : Новий світ-2000, 2006. 480 с.
4. Горбач Л.М. Страхова справа : навчальний посібник. Київ : Кондор, 2003. 252 с.
5. Гаманкова О.О. Фінанси страхових організацій : навчальний посібник. Київ : КНЕУ, 2007. 328 с.
6. Про страхування : Закон України від 07 березня 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 18. Ст. 78. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-vr#Text> (дата звернення: 07.03.2021).
7. Розпорядження Держфінпослуг «Рекомендації щодо аналізу діяльності страховиків» від 17.03.2005 № 3755. URL: expert-rating.com (дата звернення: 30.03.2021).
8. Офіційний сайт ПрАТ «СК «Євроінс Україна». URL: <https://euroins.com.ua> (дата звернення: 20.01.2021).
9. Осадець С.С. Страхування : підручник. Київ : КНЕУ, 2002. 599 с.
10. Плиса В.Й. Управління фінансовою стійкістю страховика. *Фінанси України*. 2001. № 9. С. 136–143.
11. Шевчук О. Оцінка фінансового стану та ефективності діяльності страхових компаній України. *Регіональна економіка*. 2016. № 11. С. 137–142.

REFERENCES:

1. Babenko-Levada V.H. (2018) Analiz finansovoho stanu strakhovoi kompanii (na prykladі PrAT «SK

«UNIVES». [Analysis of the financial condition of the insurance company (on the example of PJSC "UNIVES"). *Visnyk Zaporizkoho natsionalnoho universytetu: Zbirnyk naukovykh prats. Ekonomichni nauky*, no. 3 (39), pp. 112–117.

2. Bazylevych V.D. Bazylevych K.S. (2002) *Strakhova sprava* [Insurance business]. Kyiv: Tov-vo «Znannia»: KOO. (in Ukrainian)

3. Vovchak O.D. (2006) *Strakhuvannia* [Insurance]. Lviv: Novyi Svit-2000. (in Ukrainian)

4. Horbach L.M. (2003) *Strakhova sprava* [Insurance business]. Kyiv: Kondor. (in Ukrainian)

5. Hamankova O.O. (2007) *Finansy strakhovykh orh-anizatsii* [Finance of insurance companies]. Kyiv: KNEU. (in Ukrainian)

6. Law of Ukraine «Pro strakhuvannia» (1996, March 07). Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-vr#Text> (accessed 07 March 2021).

7. Rozporiadzhennia Derzhfinposluh «Rekomen-datsii shchodo analizu diialnosti strakhovykiv» (2005, March 17). Available at: [Dostupnyi z expert-rating.com](http://Dostupnyi.z.expert-rating.com) (accessed 30 March 2021).

8. Ofitsiinyi sait kompanii PrAT «SK «Yevroins Ukraina». Available at: <https://euroins.com.ua> (accessed 07 February 2021).

9. Osadets S.S. (2002) *Strakhuvannia* [Insurance]. Kyiv: KNEU. (in Ukrainian)

10. Plysa V.Y. (2001) *Upravlinnia finansovoiu stiikis-tiu strakhovyka*. [Management of financial stability of the insurer]. *Finansy Ukrainy*, no. 9, pp. 136–143.

11. Shevchuk O. (2016) *Otsinka finansovoho stanu ta efektyvnosti diialnosti strakhovykh kompanii Ukrainy* [Assessment of the financial condition and efficiency of insurance companies in Ukraine]. *Rehionalna eko-nomika*, no. 11, pp. 137–142.